

Nr 194.

Av herr **Elofsson, Gustaf, m. fl.**, om uppskov med verkställandet av 1947 års riksdags beslut om rationaliseringsverksamheten på jordbrukets område och dess administrativa organisation.

Vid 1947 års riksdag antogs Kungl. Maj:ts förslag till riktlinjer för den framtida jordbrukspolitik. Enligt detta beslut skall bland annat rationaliseringsverksamheten inom jordbruket väsentligt utökas och arbeta efter nya riktlinjer. För att handhava de uppgifter, som sammanhånga med den yttre och den inre rationaliseringen, skapas nya organ inom varje län, s. k. lantbruksnämnder, medan de uppgifter, som sammanhånga med driftrationaliseringen, skola skötas av hushållningssällskapen. För att handhava bostadsförbättringsverksamheten på landsbygden skola vidare inrättas särskilda organ i varje län. Genom denna omorganisation av rationaliseringsverksamheten skola enligt riksdagens beslut egnahemsnämnderna och torrläggningnämnderna upphöra med utgången av innevarande budgetår. Från samma tidpunkt skola vidare lantbruksnämnderna övertaga vissa av de arbetsuppgifter, som nu åligga hushållningssällskapen och jordkommissionerna. Den centrala ledningen av såväl de nya rationaliseringsorganens som hushållningssällskapens verksamhet skall utövas av lantbruksstyrelsen, som omorganiseras och sammanslås med egnahemsstyrelsen.

Fjolårets riksdagsbeslut var ett principbeslut. Med utgångspunkt från detta har en av Kungl. Maj:tt tillsatt kommitté, 1947 års centrala lantbrukskommitté, utarbetat förslag till organisation av verksamheten för jordbrukets yttre och inre rationalisering.

Enligt kommitténs förslag kommer det att krävas mycket stora anslag av statsmedel för finansiering av rationaliseringsverksamheten i framtiden och för den administrativa organisationen av densamma. Kommittén beräknar att för de närmaste åren komma att erfordras 5 milj. kr. för bidrag och 15 milj. kr. för lån under varje budgetår för att finansiera den yttre rationaliseringen. Kostnaderna för den inre rationaliseringen beräknas av kommittén uppgå till 13 milj. kr. för bidrag och 15 milj. kr. för lån under varje budgetår. Härtill komma kostnaderna för den administrativa organisationen.

Om kommitténs förslag följes, skulle alltså för nästa budgetår komma att erfordras mer än 50 milj. kr. för rationaliseringsändamål. Chefen för jordbruksdepartementet har emellertid i årets statsverksproposition räknat med lägre medelsbehov för det nästkommande budgetåret. I avvaktan på

särskild proposition har han upptagit ett beräknat belopp för bidrag till jordbrukets rationalisering på 16 milj. kr. Härtill komma 4 717 000 kr. på äldre anslagstitlar. Dessutom upptagas till kostnader för lantbruksnämnderna under lantbruksstyrelsens stat beräknade belopp på något över 8 milj. kr. Även om chefen för jordbruksdepartementet således troligen avser att skära ned kostnaderna för jordbruksrationaliseringen under nästa budgetår i jämförelse med kommitténs beräknade kostnader, äro dock de medelskrav, som bebådats i statsverkspropositionen, betydande.

Vårt ekonomiska läge är ju för närvarande ansträngt, och risk för en fortsatt inflationistisk penningutveckling finnes, emedan penninginkomsterna ökat i större omfattning än tillgången på varor. För att söka eliminera denna risk har Kungl. Maj:t tvingats att överbalansera budgeten för nästa budgetår genom såväl höjning av inkomsterna som minskning av utgifterna. Kungl. Maj:t föreslår bland annat i syfte att minska det överflödiga köpkraftsoverskottet höjd beskattning på vissa konsumtionsvaror liksom på motorfordonstrafiken. Vidare avses att starkt beskära investeringsverksamheten. Det är troligt att någon förändring till det bättre i det nuvarande krisläget icke kommer att inträda relativt snabbt utan att tvånget att överbalansera budgeten kommer att kvarstå även för de närmast kommande budgetåren. Då staten således av nödtvång måste föra en återhållsam budgetpolitik, kan man med skäl ifrågasätta, om det är lämpligt att just nu påbörja den av fjolårets riksdag i princip beslutade rationaliseringsverksamheten samt sätta i gång den stora organisationsapparaten som avses för att leda denna verksamhet. Skall rationaliseringsverksamheten taga sin början redan detta år, så måste ju lantbruksnämnderna omedelbart använda sig av den aktiva inköpspolitiken och förköpsrätten för att anskaffa mark för rationaliseringsändamål. Detta kräver betydande investeringar från statens sida. Anslagskraven för de nästkommande budgetåren torde därigenom sannolikt komma att höjas.

Enligt vår mening förefaller det därför vara lämpligt, att statsmakterna besluta om uppskov med den nya organisationen tills vidare till dess att vårt lands ekonomiska läge stabiliserats. Ett stöd för denna mening anse vi oss kunna hämta ur statsrådets och chefens för finansdepartementet redogörelse i årets statsverksproposition för principerna för budgetens utarbetande. Denne framhåller att man, för att icke skärpa läget, i viss mån blivittvungen att skjuta undan även sådana utgifter, som visserligen syfta till rationalisering eller eljest normalt vore förenliga med god ekonomi, men vilka först på längre sikt skulle verka i sådan riktning. Detta resonemang kan med fördel tillämpas på utgifterna för rationaliseringen inom jordbruket. Denna rationalisering måste nödvändigtvis bli ett arbete på lång sikt. Därför borde det vara lämpligt att i nuvarande läge spara på dessa utgifter.

Även andra skäl kunna anföras för ett uppskov. Utvecklingen på den allra

senaste tiden, de ovissa ekonomiska konjunkturerna, bristen på livsmedel i världen och de ökade arbetskostnaderna inom jordbruket m. m. kunna göra det tvivelaktigt om de riktlinjer för jordbruksrationaliseringen, som 1942 års jordbrukskommitté på sin tid drog upp, numera äro fullt hållbara. Det må erinras om att denna kommitté utgick från den uppfattningen, att livsmedelsproduktionen ganska snabbt skulle ökas såväl i vårt eget land som i världen i övrigt med påföljd, att vi skulle få komma att brottas med ett överskottsproblem. För att jordbruket skulle kunna erhålla ekonomisk likställighet med andra näringar borde det enligt kommitténs mening tillerkännas ett prisstöd som skydd mot pristryckande konkurrens från de utländska marknaderna. Men en förutsättning härför skulle vara, att produktionsvolymen inom jordbruket genom olika rationaliseringsåtgärder hölls på en sådan nivå, att överproduktion skulle kunna undvikas. Dessa riktlinjer godkändes av förra årets riksdag.

Livsmedelsproduktionen i världen har emellertid utvecklats i en annan riktning än vad som 1942 års jordbrukskommitté förutsatte. Denna produktion är för närvarande otillräcklig för att kunna fylla behoven av livsmedel. Många folk tvingas att leva på en mycket låg näringsstandard, och sannolikheten talar för att det kommer att dröja mycket länge innan livsmedelsproduktionen blir så stor, att det kan bli tal om en överproduktion. Under sådana förhållanden förefaller det icke rimligt att genom rationalisering lägga ned mindre jordbruk i vårt land. Vi skulle då sannolikt icke kunna fylla vårt eget folks behov av livsmedel. Då vi vidare måste skära ned investeringsverksamheten, förefaller det icke riktigt att binda kapital i större omfattning för rationaliseringsändamål inom jordbruket.

Enligt vår mening bör således rationaliseringsverksamheten inom jordbruket tills vidare fortsätta enligt de riktlinjer som hittills gällt och omhändertahas av de organ, som nu äro i verksamhet på detta område. För att så skall ske bör det ankomma på Kungl. Maj:t att för riksdagen framlägga de förslag som erfordras för ändamålet.

Med anledning av vad som sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära framläggande för innevarande års riksdag av förslag med syfte att tills vidare till dess att det ekonomiska läget stabiliserats uppskjuta verkställandet av det av 1947 års riksdag fattade principbeslutet om rationaliseringsverksamheten på jordbrukets område och dess administrativa organisation.

Stockholm den 24 januari 1948.

Gust. Elofsson
i Vä.

Ivar Persson.

Gärda Svenson.

Karl Persson.